

מפקח עבודות חשמל

מאת: ד"ר אלכס טורצקי

בארגונים שונים מקובל תפקיד מפקח על עבודות חשמל. תפקיד זה לא הוגדר ברשיונות החשמל, והוא תפקיד אכיפה ביצועי מקצועי ומקובל במספר רב של מפעלי תעשייה ובארגונים.

תפקידו של מפקח על עבודות חשמל בארגון בדרך כלל מורכב מ: השגחה, בדיקה, תיאום ובהתאם למפרט ולהזמנת העבודה ומתן הנחיות לביצוע עבודות והתעמתם לכללי בטיחות חשמל במתח נמוך וגבוה בהתאם לתוכניות חשמל, חוק ותקנות החשמל, נהלים והוראות בטיחות של הארגון. הוא בודק צורת עבודה של מבצעים (עובדי ארגון וקבלנים), רשיונות מתאימים, כלי עבודה, ציוד מגן אישי ושימוש בו, התנהגות בשטח, הכשרה וקבלת הדרכות מתאימות.

בתפקידו להשגיח על תהליכי בטיחות בהכנת שטח לעבודה, כמו ניתוק/חיבור מיתקן חשמלי לפי נהלים של הארגון. אין הגדרת סמכויות של מפקח על עבודות חשמל בתקנות, הארגון יגדיר אותם בעצמו.

ניתן להגדיר סמכויותיו כמו: דווח למנהל או אחראי בארגון, אישור או מניעת ביצוע עבודות, סילוק עובדים או ציוד שלא עומדים בדרישות הבטיחות, איסור ביצוע עבודות לא בטיחותיות וכד'.

תדירות זמן נוכחות הפקח במקום העבודה יקבע לפי מורכבות העבודה, מצב סביבתי, רמת ביצועים ודרישות טכניות ובטיחותיות אחרות.

מונח "פקוח" ו-"השגחה" הוזכר בתקנות החשמל הבאות (ההדגשים שלי א. ט.):

"רשיונות":

תקנה 9 - מפקח על ביצוע עבודות חשמלאי עוזר ואחראי על יישומם.

תקנות 11, 13 - אישור, השגחה ואחראי על ביצוע עבודות חשמלאי מעשי וחשמלאי עוזר.

"התקנת מובילים והתיוול שבהם במתח שאינו עולה על מתח נמוך":

תקנה 2 – "לא יתקין אדם, לא יתקן ולא ישנה מערכת מובילים, אלה אם כן הוא חשמלאי או פועל בפיקוחו של חשמלאי".

"התקנה לוחות במתח עד 1000 וולט":

תקנה 3 (ב) – "לוח יתוכנן בידי חשמלאי בלבד; לוח יתוקן ויתוחזק בידי חשמלאי או בפיקוחו.

"הארקת יסוד":

תקנה 2 (ד) - "התקנת אלקטרודות הארקת יסוד ומוליך הארקה בקטע שבין אלקטרודת הארקת יסוד לבין פס השוואת פוטנציאלים לא תבוצע אלא בידי חשמלאי או בפיקוחו".

"עבודה במתקן חי או בקרבתו", בהם הוגדר:

עבודה – "התקנה, בדיקה, תיקון, או פרוק של מיתקן, לרבות השגחה על ביצוע עבודות כאמור ועריכת תוכניות טכניות לביצוע".

דרגת רשיון חשמל של מפקח עבודות חשמל בארגון דורש הגדרה של סמכויות ופרוט סוגי עבודות. לפיכך אפשר להגדיר את דרגת הרשיון חשמלאי לתפקיד זה:

- חשמלאי ראשי לפחות – בפקוח על עבודות במתקני מתח נמוך, כולל השגחה על כללי בטיחות והיתרים בנייתוק/חיבור מתקני מתח גבוה;
- חשמלאי – מהנדס - במקרה מתן הנחיות ותכנון עבודות במתקני חשמל חיים ופקוח על ביצוע עבודות במתקני מתח גבוה.